

A tapéta

Egy helyiség atmoszféráját döntően befolyásolja a falak színe, textúrája. A kellemes hangulat megteremtésének egyik lehetséges módja a tapétázás. A tapéták anyagának és mintázatának sokfélesége lehetővé teszi azt, hogy az életkornak és ízlésnek megfelelő szobabelsőt alakítsuk ki.

A tapéta rendkívül esztétikus, „anyagszerű”. Hosszú ideig megőrzi szépségét, ha megunjuk, egyszerűen lecserélhető. Bizonyos tapéta típusok könnyen tisztíthatók, moshatók, festhetők vagy szükség esetén ismételten átfesthetők. Vannak tapéták, amelyek kedvezően befolyásolják a belső terek klímáját, kellemes hőérzetet biztosítanak.

Egy kis történelem

A tapétázás, hasonlóan a díszítés egyéb formáihoz, az embereknek abból az ösztönös vágyából táplálkozik, hogy környezetüket szebbé varázsolják. A kínaiak már időszámításunk előtt is használtak kezdetleges tapétákat, amelyet rizsből készítettek és azzal színesítették épületeik belső falait. Shakespeare művéből tudjuk, hogy a XVI. században a kor kereskedői olyan festett textilanyagokkal is kereskedtek, amit a falak dekorációjára használtak. Később, egyre inkább elterjedt az olcsóbb papírtapéta is, amellyel megpróbálták kiváltani a – csak kiváltságosok számára elérhető – festett textil falburkolatot. A tapéták anyaga, mintázata és textúrája koronként változott, a különféle stílusirányzatokkal együtt. Ma már hihetetlen széles kínálatból választhatnak az érdeklődők, az egyszerű papírtapétáktól kezdve a legkülönbözőbb anyagokból készült, extra minőségű tapétákig.

Magyarországon, az első tapétaüzem 1969-ben Keszthelyen nyitotta meg kapuit. A hazai sikereken felbuzdulva a Graboplast is megkezdte a hazai tapéták gyártását győri telephelyén. 1997-ben a Graboplast holding megvásárolta a Keszthelyi Tapétagyárat (megalakult a Grabetta-Keszta Kft.) és kizárólagos hazai gyártóként próbálta felvenni a versenyt az országba beözönlő import termékekkel. 2007-ben azonban a Graboplast úgy látta jónak, ha beszünteti ez irányú tevékenységét. Keszthelyi gyárat eladta, ahol az új tulajdonosok nemrégiben ismét megkezdték a termelést, csökkentett kapacitással.

A tapéták felosztása és fajtái

Nagyon sokféle tapéta típus létezik, amelyek – különböző ismérvek, tulajdonságok alapján – egymástól jól megkülönböztethetők, feloszthatók. Az EN 235 európai uniós szabvány részletesen tartalmazza ugyan a tapéták felosztását, de **Rendszertalálógusunkban** a csoportosítás gyakorlati szempontok figyelembe vételével történt. A tapétázás során fontos szempont

a megfelelő ragasztó választás, a mérettartósság (meghatározza, hogy melyik felületre kell a ragasztót felhordani), annak eldöntése, hogy szükség van-e a ragasztó tapadóerejének fokozására. Ezen megfontolások alapján a tapétákat elsősorban tömegük (súlyuk), mérettartósságuk és anyaguk alapján vizsgáljuk.

A tapéták felosztása gramm súly alapján:

- könnyű tapéták ($< 90 \text{ g/m}^2$)
- középnehéz tapéták ($90\text{-}130 \text{ g/m}^2$)
- nehéz tapéták ($> 130 \text{ g/m}^2$)

A tapéták felosztása mérettartósságuk szerint:

- mérettartó és
- nem mérettartó tapéta

A tapéták felosztása átfesthetőségük szerint:

- átfesthetők
- nem átfesthetők

A tapéták felosztása anyaguk szerint:

- papír
- vlies
- vinil (műanyag)
- textil
- üvegfátyol
- üvegszövet tapéta
- speciális (parafa, nád stb.)

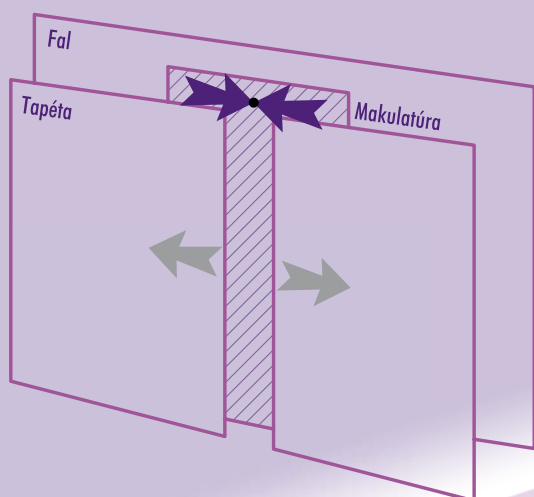
Makulatúra (papír alaptapéta)

Ha a papír- vagy papír hátoldalú tapétákat illesztéssel, nem pedig átlapolással ragasztjuk, feltétlenül **makulatúrát** (papír alaptapéta) kell az előkészített falfelületre felragasztani, a később felragasztandó tapétához kiválasztott ragasztóval. Az egyrétegű, papírból készült alaptapéta feladata az, hogy megakadályozza a tapéta szélek szétválását.

A papír és papír hátoldalú tapéták nem mérettartóak, azaz a ragasztóanyag felhordását követően – a víz hatására – duzzadnak. A megfelelő pihentetés után felragasztott tapéta – a falon száradva – zsugorodik, ami komoly feszültséggel jár, az illesztéseknél a tapéta szélek szétválhatnak. A korábban a falra felragasztott makulatúra vagy makulatúra-csík feladata az, hogy ezeket a feszültségeket kioldja és összetartsa a szétválni készülő tapétaszéleket. Ha a makulatúrát elhagyjuk, szinte biztosra vehető, hogy a tapéta csíkok között rés keletkezik. A makulatúrát ragaszthatjuk a teljes felületet lefedve vagy csak az illesztéseknél, csíkokban. Mivel a makulatúra csíkoknak az illesztésekhez kell esniük, felragasztásukkor nagy gondos-

sággal kell eljárni. Nagyobb felületek esetén ugyanis a papírtapéta duzzadásával is számolni kell (a méretváltozások összeadódnak). A makulatúra csíkok közötti távolságok ezért kismértékben, de folyamatosan növekszenek. Makulatúra-csík alkalmazása esetén fontos a szélek átglettelése, nehogy átüssenek a tapétán. Érdekes, hogy korábban egyszerű csomagolópapír is használtak aljzattapétaként, sőt újságpapír is megfelelt erre a célra.

A makulatúra speciális változata a **kenhető** vagy **simítható makulatúra**, amely poralakban kerül forgalomba, cellulóz rostokat és cellulóz kötőanyagot tartalmaz. Vízrel hígítva alkalmazzák, a simítható változat a finom glettelést is helyettesítheti. A megfelelő vastagságban felhordott és megszáradt makulatúra jól csiszolható és képes elfedni a kormos felületeket és a korábbi beázások sárgás nyomait is. Kedvező ára miatt alkalmazzák, az olcsóbb tapéta típusok valamint a fűrészporos tapéták alá. Minőségi (pl. papír hordozójú selyem) tapéta esetében, inkább a papír alaptapéta alkalmazását javasoljuk.

Makulatúra alkalmazása esetén, száradáskor hasonló nagyságú, de ellentétes irányú erők lépnek fel.

Papírtapéta

Az egyik legkedveltebb tapéta típus, elsősorban kedvező ára miatt. Nem mérettartó, ezért a ragasztót a tapéta hátoldalára kell felvinni és megvárni, amíg a tapéta teljesen megduzzad (pihentetés). A gramm súly mellett fontos tudnivaló még a tapéta átfesthetősége, tisztíthatósága, szerkezete (egy vagy több rétegű) és a felületi kiképzés módja (sima vagy prégelt). Az átfesthető **fűrészporos tapéta** (pl. Rauhfaser stb.) a **Metylan ragasztóban** lévő víz hatására jobban megduzzad, mint a hagyományos papírtapéta. Ennek oka, hogy a színoldal nincs festéssel átítva. Az

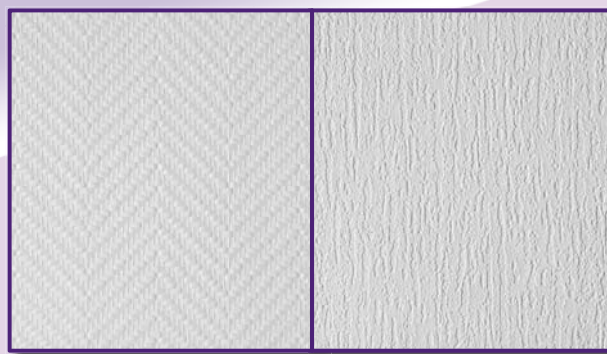

általagossnál nagyobb zsugorodás — száradáskor — komoly feszültség kialakulását eredményezi a falon. Ezért feltétlenül makulatúrát (alaptapéta) kell a fűrészporos tapéta alá ragasztani, a szélek szétválásának megakadályozása érdekében.

Mivel átfesthető, csak nedvességálló **Metylan tapétaragasztóval** ragasztható. Az átfesthetőség miatt fontos a ragasztó mérszállósága is, mivel a többszöri átfestés során a nedvesség kioldhatja a vakolat mérszállóanyagát. Szerkezete lehet egy vagy kétrétegű. A kétrétegű tapéta lényegesen tartósabb, mivel a farostok, amelyek a textúrát biztosítják, a felszíni és hátoldali papírrétegek között helyezkednek el. Ez átfestéskor festék megtakarítást eredményezhet, emellett pedig további műszaki előnyöket kínál.

Néhány struktúraminta, amely a papírtapéták választékában előfordul:

Erfurt Novaboss Pro 4556

Erfurt Novaboss Pro 4578

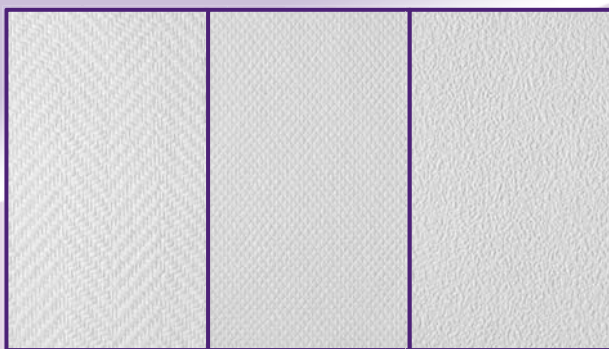
Vlies tapéta

Speciális, nem szőtt textiltapéta, amely poliészter és cellulóz szálak kártolásával készül és a szálakat kötőanyag rögzíti egymáshoz. A hordozó réteget préselik és simítják, a megfelelő mintázat kialakításához habosított PVC-t vagy poliakrilátot használnak. Mérettartó, ezért a ragasztót a falra, nem pedig a tapétára kell felhordani (Előfordulhat, hogy a ragasztót a tapéta hátoldalára is fel kell hordani). Megkönnyíti a későbbi felújítási munkákat az, hogy a vlies tapéta a falról szárazon lehúzható. Rendkívül strapabíró, kopásálló, kisebb repedések áthidalására is alkalmas. Nagyobb repedések esetén javító vlies (pl. Erfurt Trend- és Vario vlies) alkalmazása javasolt,

amely kreatív festési technológiák alkalmazásával végleges felületként is esztétikus.

Néhány struktúraminta, amely a vlies tapéták választékában előfordul:

Erfurt Vliesfaser Design 805

Erfurt Vliesfaser Design 807

Erfurt Vliesfaser Design 808

Vinil tapéta

Műanyag alapanyagból készül. Hordozórétege alapján megkülönböztetünk papír- és vlies hátoldalú vinil tapétát. Különböző mintákkal gyártják és felső rétege készülhet habosított változatban is. Bármely helyiségben alkalmazható. Mosható, tisztítható, ezért különösen alkalmas konyhák, fürdőszobák és előszobák tapétázására. Papír hátoldal esetén hasonlóan kell eljárni, mint a papírtapéták ragasztásánál. A vlies hátoldalú tapéta mérettartó, ezért a ragasztót a falra kell felhordani. A vinil tapéta ragasztásakor – a műanyag színoldal miatt – a ned-

vesség csak a fal felé tud eltávozni. Mivel a gipszalapú glettanyagok a hosszú nedvesedés hatására megduzzadhatnak és leválhatnak az alapfelületről, a gletteléshez a – mész- és műanyag diszperzió tartalmú – *Cereplasztika* alkalmazását javasoljuk.

Textiltapéta

Nehéz, mérettartó tapéta, amely vinil (műanyag) bevonatot kap szín- és hátoldalon egyaránt, tehát a textil hordozó nem érintkezik a ragasztóval. A textiltapéta természetes színhatású, a változatos szövésminták már önmagukban is rendkívül tetszetősek. Ragasztása hasonlóan történik, mint a mérettartó vinil tapétáé!

Selyemtapéta

A legtöbb selyemtapéta nem selyemből vagy szövetszálból készül, csak selyemhatású. Készülhet például vinilből (vinil mintázat) papír- vagy vlies hátoldallal. Ragasztási módját ugyanúgy a hordozó réteg határozza meg, mint a vinil tapéták esetében. Más gyártók selyem- vagy szövetszálal ragasztanak egymás mellé a hordozó rétegre, ami szintén lehet papír vagy vlies. A hordozó réteg függvényében vagy papír vagy vlies tapétaként végezzük el a ragasztását.

Üvegfátyol és üvegszövet tapéta

Az utóbbi időben nagy népszerűségnek örvendnek, magas árak ellenére. Lemosható, átfesthető vagy lakkozható, méret- és színtartó, ütésálló és hosszú élettartamának köszönhetően sokáig ékessége marad a lakásnak.

Speciális tapéták

A nehéz tapéták családjába tartoznak. Rendkívül sokféle anyagból készülhetnek pl. parafa, nád, gyékény, velúr, műbőr, fém-tartalmú stb. Ragasztásuk diszperziós *Metylan Üvegszövet- és*

textiltapéta ragasztóval történik, kivéve, ha a hordozóréteg papír. Papír hordozóréteg esetén ugyanis, a ragasztást a Metylan hagyományos metil-cellulóz ragasztóinak egyikével (pl. **Metylan spezial**) végezzük, nem pedig diszperziós ragasztóval. A már bekevert ragasztót viszont célszerű megerősíteni a **Metylan Üvegszövet- és textiltapéta ragasztóval** (max. 20% arányban), mivel nehéz tapéták ragasztásáról van szó és fontos a kezdeti tapadás növelése. Fontos megjegyezni még, hogy a diszperziós **Metylan Üvegszövet- és textiltapéta ragasztóhoz** is adagolható – kb. 20% mennyiségben – bekevert **Metylan spezial** ragasztó, ha a kiválasztott tapéta ragasztásához a kész diszperziós ragasztó túl sűrűnek bizonyulna. Ezáltal könnyebb lesz a megfelelő mennyiségű ragasztót felhordani a fogadó felületre, csökken a ragasztóvesztés és javul a tapéta igazíthatósága.

A tapéták jelölései

A tapéták legfontosabb tulajdonságairól a gyártók különféle szimbólumokkal tájékoztatják a szakembereket. Ezek a jelölések segítséget nyújtanak a felhasználónak a tapétázási munka során (ragasztó felhordás, illesztés stb.), és tájékoztatják a lakás tulajdonosát vagy az épület fenntartóját arról, hogyan kell a felragasztott tapétát szakszerűen ápolni, milyen mechanikai igénybevételt bír el és később, hogyan lehet azt a falról eltávolítani. A teljesség igénye nélkül nézzük meg mit jelentenek ezek a jelölések.

Tisztíthatóság

				
vízálló	lemosható	nedvesen jól tisztítható	lesúrolható	a súrolást jól bírja

A különböző tapéták tisztíthatósága és annak módja, függ a tapéta anyagától. Ott, ahol nagy a szennyeződés veszélye vagy követelmény a vízállóság, feltétlenül olyan tapétát kell választani, amelyek jól tisztíthatók (pl. vinil és vlies tapéta).

Szinttartósság

				
gyenge szinttartósság	megfelelő szinttartósság	jó szinttartósság	nagyon jó szinttartósság	kiváló szinttartósság

A természetes fény – ultraviola (UV) tartományba tartozó – sugárai károsíthatják a tapéták egy részét. A tartós sugárzásnak kitett tapétafelületek kifakulhatnak, a tapéta elveszítheti eredeti színét.

A tapéta gyártó cégek laboratóriumi körülmények között vizsgálják a szinttartósságot és tájékoztatják arról a felhasználót.

A tapétacsíkok illesztése

			
illesztés nélkül ragasztható	egyenes illesztéssel ragasztandó	eltolt illesztéssel ragasztandó	változó irányban ragasztandó

A tapétacsíkok felragasztásakor ügyelni kell arra, hogy a folytatólagosan egymás mellé kerülő csíkok végül egységes mintázatot alkossanak. Sok esetben a tapéták mintáinak illesztésére nem kell gondot fordítani, csak a széleket gondosan egymás mellé illeszteni pl. az egyszínű vagy a fűrészesporos tapéták esetében.

A mintás tapéták esetében a mintázatot úgy kell illeszteni, hogy az egybetartozó motívumok közvetlenül egymás mellé kerüljenek. Előfordulhat, hogy a mintás tapéták felületén a mintázat ismétlődik. A tapétatekerces ismétlődő részét „rapportnak” nevezzük. Az ismétlődő jelleget a tapéta felhelyezésekor figyelembe kell venni, azaz a tapétát úgy kell felragasztani, hogy az egybetartozó minták folytatólagosan kerüljenek egymás mellé. A gyártók kísérőcédulán – általában – megadják a rapportok nagyságát, centiméterben.

A váltakozó irányban történő ragasztás azt jelenti, hogy minden második tapétacsíkot fejfel lefelé kell rögzíteni.

A ragasztó felhordása

		
ragasztóval bevont tapéta (csak nedvesíteni kell)	a ragasztót a tapétára kell felvinni	a ragasztót a tapétázandó felületre kell felhordani

A ragasztó felhordás szempontjából fontos kérdés a tapéta mérettartóssága. A papírból készült vagy papír hordozóréteggű tapéták a ragasztóban lévő nedvesség hatására megduzzadnak. Ebben az esetben a ragasztót a tapétára kell felhordani és összehajtvá pihentetni addig, amíg teljesen meg nem duzzad. Ellenkező esetben a falon fog továbbduzzadni, ami légbuborékok és hólyagok kialakulását vonja maga után. Ezáltal, a tapéta falra simításakor ráncok keletkeznek. Mérettartó tapéták esetében a ragasztóanyagot a tapétázandó felületre kell felhordani. A kereskedelemben ma már kapható olyan tapéta is, amelynek hátoldalát a gyártáskor bevonják ragasztóval. Ezeknek a tapétacsíkoknak a hátoldalát csak vízzel kell benedvesíteni.

A tapéta eltávolítása a falról

Felújításkor az elhasznált tapétát el kell a falról távolítani. A tapéta anyagától függően erre többféle lehetőség kínálkozik. Erről tájékoztatnak a fenti szimbólumok.

A jó minőségű vlies tapétákat egészben, maradvány nélkül le lehet húzni a felületről.

Egyes tapétafajtáknál – ilyen pl. a papír alapú vinil – csak a felső, műanyag réteget távolítjuk el a falról. A papír hátoldal a falon marad és a későbbiekben alaptapétaként (makulatúra) funkcionál. Ebben az esetben azonban a visszamaradt makulatúra megfelelő tapadását – az új, papír alapú tapéta felragasztása előtt – meg kell vizsgálni (hólyagosodás vizsgálata nedvesítéssel).

A tapéta szerkezete, mintázata

A prégelt (dombornyomott) vagy struktúra tapéták mintázatát a gyártás során nyomóhengerekkel alakítják ki. A tapéta színoldalán a mintázat kidomborodik a tapéta síkjából, míg a hátoldalán a mintázat „negatívja” látható, azaz a mintának megfelelő bemélyedéseket találunk. Egyes struktúra tapéták hátoldalát egy harmadik papír réteggel simává teszik, így csökken a ragasztó felhasználás, a tapéta jobban tapad a falra és bontásakor a harmadik réteg sértetlenül, makulatúraként a falfelületen marad. A hasítható kétrétegű tapétákat nehéz úgy bontani, hogy a fennmaradó réteg ne sérüljön meg, ezért általában szükség van a visszamaradó „alaptapéta” utólagos javítására. Prégelt tapéták esetében ügyelni kell a megfelelő mennyiségű ragasztó felhordására, hogy a tapéta hátoldalára egyenletesen, mindenhol kerüljön ragasztó, még a bemélyedésekbe is. A dombornyomott vlies tapéták esetében tehát nemcsak a falat, hanem a tapéta hátoldalát is célszerű bekenni ragasztóval.

A tapéta mechanikai ellenálló képessége

Ha egy tapéta esetében követelmény a magas mechanikai ellenálló képesség, ütésálló tapétát kell választani (pl. közintézményekben, iskolákban, óvodákban). Az üvegszövet tapéta az egyik legnagyobb terhelést elviselő tapéta típus.

Tapétatekercs méretek

A **standard papírtapéta** szélessége 53 centiméter, hossza pedig 10,05 méter.

A **fűrészes tapétákat** változó méretben gyártják. A leggyakoribb tekercs méretek: a 0,53 m x 17 m, a 0,53 m x 10,05 m és a 0,53 m x 33,5 m, de vannak szélesebb tapéták is pl. a 0,75 m szélesek (hossza 12 m, 20 m és 50 m) és az 1 m szélesek (hossza 20 és 50 m). Nem ritkák azonban az 1,3 m és 1,4 m széles tapéták sem (hosszuk 20, 30 vagy 50 méter).

A különböző **javító vliesek** is változó szélességben és hosszúságban készülhetnek. A leggyakoribb méretek a 0,75 m x 25 m és az 1 m x 50 m.

A makulatúra (alaptapéta) készülhet tekercsben és csíkokban. A tekercs méretek változóak, általában 50 cm szélesek és 10 m, 20 m vagy 50 m hosszúak. A makulatúra csík szélessége 15 cm és 20 cm között változik és hosszúsága 20 vagy 50 méter.

Természetesen előfordulhatnak egyéb méretek is, különösen a speciális tapéták esetében, ezért vásárlás előtt feltétlenül tájékozódjunk a tekercs méretéről.